

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravišstvo
Kopitarjeva
ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.-
pololetna . . . „ 2.-
četrletna . . . „ 1.-
Posamezna št. „ 0.10

Št. 6.

V Ljubljani, dne 5. januarja 1912.

Leto VII.

Nečuveno nasilstvo jeseniške nemškutarije.

Kakor pri občinskih volitvah, tako je tudi zdaj, ko smo volili v komisijo za osebno dohodnino, nastopila tvornica s skrajnim nasilstvom. Kandidat tovarne in ž njo združenih socijev inženir Klinar je zmagal z največjim nasilstvom. Vsa čast, kolikor jo seveda zaslužijo, gre v prvi vrsti našim preljubim socijskim afnoguncarjem. Prej so se jezili in zabavljali čez Klinarja, da se je vse kadilo, češ, da ničesar storil ni in da se je osebni davek povišal. Sedaj seveda preljudi rdečkarški petolizniki tvorniške nemškutarije, bo seveda boljše.

S. L. S. je tudi postavila kandidate. Tisti, ki se zavedajo, so dali glasovnice naši stranki, ki bi bila gotovo zmagala, ker bi več ko polovica ne bila dala glasu Klinarju, ko bi ne bil ves tvorniški aparat, mojstri na čelu, pobiral glasovnic tudi pri naših ljudeh. Škandal taki zmagi. Mojstri so grozili ljudem, če ne prineseš glasovnice v našo pisarno, boš odpuščen. Takih slučajev je bilo jako veliko, dobili so se celo taki, ki so že nam dali glasovnice, a prišli k nam nazaj ponje in lepo prosili: »Dajte nam glasovnice nazaj, ker, če ne damo glasovnic mojstrom, moramo jutri iz tvornice.« Mi smo jih seveda vrnili, ker mi poznamo in cenimo svobodo, ti ljudje jo pa ne, ker še vedno mislijo o sebi, da je delavec njih suženj.

Drug slučaj. Nekemu našemu je dal glasovnico neki delavec z naročilom, da naj mu jo odpošlje v Radovljico. Dotičnik je to tudi storil. Drugi dan pa prijoka dotičnikova žena in prosi, da naj se ji vrne glasovnica, češ, če se to ne zgodi, do mož odpuščen z dela. Ker se je odposlala glasovnica že v Radovljico, ji je nismo mogli vrniti. Iz tvornice so nato odposlali dotičnika po glasovnico, ki jo seveda tudi ni mogel dobiti, ker je bila že odposlana.

In to se godi v dvajsetem stoletju na Kranjskem v Gorenji Dolini!

Izid občinskih volitev in strašen poraz seveda nemški tvornici ne da mirno spati. V pokarici je izjavil mojster, da morajo biti odstavljeni vsi ajmohtarji. To je tudi izpeljal tako, da je odslavil štiri delavce. Pred vsem jim je dal tak akord, da bi bili komaj zaslužili eno krono na dan, a ker so izjavili, da za tako plačo ne morejo delati, jim je pa dal obračun.

Delavstvo je ogorčeno. Opozarjamo na ta članek vodilne kroge S. L. S. in državno pravdnštvo, ki naj nekoliko preiskuje najnovejši škandal na Jesenicah.

Na Savi sklicuje v Društvenem Domu Strokovno društvo občen zbor, ki bo ob pol 4. uri popoldne. Na občnem zboru govori tudi odposlanec Jugoslovanske Strokovne Zveze. Povabljeni so vsi člani in tisti, ki se zanimajo za organizacijo delavstva. Strokovno društvo je imelo leta 1911 dohodkov 1834 K 66 h, izdatkov pa 1726 K 47 h, gotovina dne 31. decembra 1911 je znašala 5812 K 97 h in se je pomnožila leta 1911 za 308 kron.

Vojska in rdečkarji.

Mi nismo posebno zavzeti za moderno vojsko. Vojska je grda reč, a dokler obstajajo razmere, kakršne so, moramo gledati na to, da imamo močno armado in močno mornarico. Jeseniško delavstvo na primer prav dobro zna, koliko da mu je pred leti škodoval turški bojkot, ki bi ga ne bilo, če bi imeli mi močnejšo mornarico, kakršno imamo. Tega pa nočejo pripoznati naši rdečkarji. To ti vedno in vedno kriče in zabavljajo proti armadi. Rdeči ne postopajo tako iz prepričanja, marveč iz čiste hinavščine. Znan-

stveni socialno demokratski list »Sozialistische Monatshefte«, decemberska številka leta 1899. nam to dokazuje. Tam čitamo to-le: Potrebo zunanje sile (armade) za državo more le tisti zanikati, ki hoče, da se vsi spori na lep način poravnajo. Trgovinske koristi dveh držav sta v celi povestnici povzročile vojske. Tako je bilo v srednjem veku in tako je še tudi danes. Tudi danes nosijo gospodarska nasprotstva v sebi kali vojske. Tudi delavstvo v Nemčiji se mora zavedati velikanske važnosti, da je Nemčija popolnoma oborožena do zob in da mora imeti močno mornarico. Izvoz industrijskih izdelkov zadene tudi delavce, ki morajo zato tudi z orožjem zagotoviti procvitanje zunanje trgovine. Na svetovnem trgu gospodari le tisti, ki ve, da ga čuvajo lastni topovi. Nemški industriji in nemškemu delavstvu velja geslo: »Pogini ali si pa izsili vhod na svetovni trg z orožjem v roki!« Tako, kakor je pisal ta pametni rdečkar, ne piše kmalu kak general.

Zakaj se delavcem slabo godi?

(Iz spisov mogunškega škofa Kettelerja.)

Dva vzroka sta, zakaj se godi slabo delavskemu stanu. Prvi vzrok je splošna brezpogojna obrtna svoboda. To zagovarjata le liberalna in radikalna stranka; obe sta krivi sedanjih žalostnih razmer. Pri tem pa še govorita o svojem prijateljstvu do delavskega stanu. Podobni sta človeku, ki je vrgel tovariša v vodo in ki potem, stoječ na bregu, snuje najraznovrstnejše teorije, kako bi se dal utaplajoči mož rešiti. Ne pomisli pa, da ga je sam vrgel v vodo in da hoče za svoje teorije pohvalo človekoljubnosti in ganljivega prijateljstva.

S tem, da se upiramo neomejeni obrtni svobodi, ne zahtevamo brezpogojne cehovske prisilnosti. Obtniki so bili nekaj združeni v prisilne ceh. Cehi so imeli vrhovno oblast v vseh obrtnih vprašanjih. Večkrat se je namerilo, da so to oblast zlorabljali. Podpirali so lenobo, izdelovali so drago in slabo blago. Zato ni čuda, da so se pojavile težnje po svobodi. Saj vidimo povsod na svetu, da zloraba oblasti rodi zlorabo svobode. Toda cehovsko načelo je v svojem bistvu pravično in neomajana svoboda je mnogo več škodovala nego cehovska oblast. Divje tekmovanje in propadanje celih obrti to dokazuje.

Boji v Idriji 1911.

Sedaj, ko prestopamo prag starega leta in stopamo v novo, premislimo lahko nazaj v preteklo leto, ter vidimo, koliko bojev in dela smo imeli posebno z našimi nasprotniki, bodisi že ali pri volitvah ali kjerkoli že. Toda uspehi niso bili tako povoljni, kakor bi mislil tisti, ki pravi: brez mene bodo že naredili, če sem zraven ali pa ne. In tu leži ves najvažnejši vzrok, da korakamo in gledamo bre brižno, kakor da nimamo ničesar se bati. Vzrok, da je temu tako, je v prvi vrsti to, ker se še vse premalo bere. Naročniki »Naše Moči« se krčijo, isto je pri drugih časopisih. In zato se ni čuditi, ako precejšnji del našega delavstva še vedno stoka pod liberalnim in socialno demokratičnim jarmom; krivda je ta, ker taki ljudje bero liberalne in demokratske časopise. Hvala Bogu, da je še precej naročnikov »Naše Moči« ostalo zvestih in tudi sami agitirajo, da se naš delavski časopis širi. Vsak zaveden delavec in delavka naj se naroči z novim letom na »Našo Moč« in zmagati moramo slejkoprej. »Naša Moč« naj ne manjka v nobeni krščanski hiši in ko bo preteklo zopet leto, bomo lahko ponosni in naše delo bo tudi bolj uspešno in v to pomozi Bog!

Dne 6. januarja 1912 se vrši ob 4. uri popoldne v gornjih prostorih gospoda Didja občni zbor Strokovnega društva eraričnih delavcev v Idriji. Vabijo se vsi člani, da se tega važnega občnega zbora polnoštevilno udeleže.

Zakaj se pomnožuje število delavcev?

(Iz spisov mogunškega škofa Kettelerja.)

Število samostojnih delavcev zmanjšuje rastoči kapital, ki se zbira v malo rokah in pomnožuje množico dninarjev. Sedanja gospodarska načela morajo to povzročiti. Veliki kapital se lotuje izdelovanja v veliki meri, in dotičniki, ki so bili preje mojstri in samostojni obrtniki, postanejo navadni dninarski delavci. V zvezi s strojem znižuje kapital blagu ceno. Kapital dela s stroji. Delavec ni več tekmeč, marveč stroj, ki ni niti lačen, niti žejen, ki ne potrebuje ne razvedrila, ne počitka. Delavski stan je vsled tega brez stalnosti, vedno na slabšem. Brez števila jih je, ki dan za dnem prodajajo svojo moč na trgu v mučni negotovosti: Morda bom že jutri s svojo ženo in otroki brez kruha, brez strehe.

Vlade niso nič storile, da bi spravile v soglasje prisilno zadružno načelo in ž njim združeno stalnost in samostojnost obrtnega stanu s pravičnimi zahtevami zdrave svobode. Same so bile in so še pod vplivom raznih strank.

Pozor, železničarji dolenjskih prog!

V nedeljo, dne 21. januarja priredi Prometna zveza shod železničarjev v Grosupljem. Na shodu poroča državni poslanec Josip Gostinčar. Somišljeniki dolenjskih prog, dne 21. t. m. vsi v Grosuplje na naše zborovanje!

Kako se godi delavskemu stanu?

(Iz spisov mogunškega škofa Kettelerja.)

Delavci še živijo s svojo plačo. Plača je pa z malimi izjemami sedaj samo tolika, kolikor še je treba za najnujše potrebe — za hrano, obleko in stanovanje, in sicer tako treba, da bi brez nje ne mogel človek bivati. »Resnica tega stavka je po znanih razpravah med Lassalleom in njegovimi nasprotniki tako razvidna, da jo more tajiti samo tisti, ki slepi ljudstvo, v nji je vse delavsko vprašanje.«

Delo je namreč postalo blago in se ravna po zakonih blaga. Cena za blago se določa po tem, koliko je kupcev in koliko prodajavcev. Tako je tudi z delom. Zakon za ceno blaga se ravna naposled po tem, koliko stane proizvodnja blaga. Vsled tekmovanja izkusa vsakdo čim najcenejše proizvoditi. Včasih se tudi primeri, da kdo prodaja blago nekaj časa pod ceno, da izpodrine svoje tekmece.

Cena delu so ravno tako stroški za proizvodnjo dela, to je za najnujnejše človeške potrebe. Kadar je delavec preveč se ti stroški v medsebojnem tekmovanju, kolikor je mogoče, zmanjšujejo. Delodajalci ponujajo delo za najnižjo plačo. Zato se tudi pri delavcih večkrat nameri, da prodajajo svoje delo pod ceno, to se pravi: delavec zasluži manj, kot nujno potrebuje za se in za svojo rodbino.² To pa je vzrok nepopis-

Tako se godi delavcem. Cela vrsta jih hira in polagoma glada poginja. Kakor zaslepljeni so

¹ Ketteler torej priznava dejansko takozvani železni zakon.

² Pisatelj jasno zastopa načelo, da mora delavska plača zadostovati zanj in za njegovo rodbino. nemu uboštvi.

bili tisti, ki so s svojimi zmotnimi teorijami to vprizorili! »Gmotni obstoj celega delavskega stanu, torej večine ljudstva, obstoj njihovih rodbin, vsakdanje vprašanje potrebnega kruha za moža, ženo in otroke je, izpostavljeno vsem izmenjavam trga in cene. Nič ne poznam žalostnejšega, nego to dejstvo!« To je sužnji semenj naše liberalne Evrope, napravljen po vzorcu našega človekoljubnega, prosvetljenejšega, protikrščanskega liberalstva in framazonstva.

Srčen pozdrav!

Mi člani plačilnice Škofja Loka Prometne zveze kličemo vrlemu sodruhu Valentinu Hrovathu, čuvaju v pokoju še na mnoga leta v njegovem novem bivališču na Jesenicah svoj prezasluzeni pokoj srečno in zdravo uživati in želimo, da ostane še zanaprej naš sodrug in član Prometne zveze!

Člani Prometne zveze.

Za delo nezmožni delavci.

(Iz spisov mogunškega škofa Kettelerja.)

Za delo nezmožni delavec, k si ni mogel ničesar prihraniti, je navezan na drugih pomoč. In takih je mnogo. Do mala vsi reveži na svetu so za delo nezmožni udje delavskega stanu. Ti potrebujejo podpore. — Zavode, kjer se skrbi zanje: bolnišnice, ubožnice, hiralnice je pa ustanovil krščanski duh. Naš vek je sicer te zavode več noma odtrgal od cerkve in jih drugim izročil, a v resnici živé še od nje. Vse poizkuša liberalstvo, da bi zatemnelo spomin na izvor teh zavodov, a če je tudi vse drugo doseglo, ene zveze njihove s krščanstvom ne bo mogel nikoli raztrgati, namreč zveze po duhu. Poganstvo tega delovanja ni poznalo, šele krščanstvo jih je vzbudilo. Gorje za delo nezmožnim delavcem, če bi se uničil vliv krščanstva in cerkve!

Krščanstvo skrbi pa še na poseben način za onemogle delavce. Ne zbira samo denarja v ta namen, marveč nagiblje tudi ljudi, da popolnoma žrtvujejo svoje moči nadnaravni ljubezni in se za celo življenje postavijo v službo siromakov svojih sobratov in bratov Kristusovih. Neštevilno takih oseb je rodila cerkev in jih še rodi. Vsa humaniteta, ves napredek, vse liberalstvo ni moglo dati niti enemu človeku moči svete ljubezni, ni še storilo niti enega usmiljenega brata, niti ene usmiljene sestre.

Države so pobrale mnogo cerkvenega premoženja. To je po cerkvenem pravu tudi premoženje siromakov. Nekakšno zadostilo za storjeno krivico bi bilo v tem, da bi države ta denar porabile za ubožce.¹

¹ Ta misel je znamenita. Tudi s tega stališča imajo države dolžnost skrbeti za delavce, zlasti ustanoviti jim prisilne zavarovalnice za slučaj starosti in onemoglosti in jih tako varovati na stara leta najhujšega ubožstva.

Izboljšanje železničarjem.

Železniško ministrstvo je izdalo odlok, po katerem se nekoliko izboljšajo plače železničarjem. Kar je dala vlada železničarjem, nikakor ne zadošča in je veliko manj, kolikor je sklenila poslanska zbornica. Vlada se izgovarja, da nima denarja. Res je sicer, da vlada po državnih blagajnah suša, a res tudi, da če bi vladala v najvišjih uradniških krogih resna volja, bi se bil denar za železničarje tudi dobil v tisti višini, kakor je to sklenila zbornica poslancev. Stvar železničarjev in njih organizacij je, da izbojujejo, kar jim gre in za kar se je zavzela tudi poslanska zbornica. Objavljamo besedilo odloka, ki ga je izdalo železniško ministrstvo in pozivamo skupine in plačilnice naše Prometne zveze, da naj skličejo nemudoma shode, na katerih naj se članom pojasni poljudna vsebina tega odloka.

Odlok železniškega ministrstva dne 19. decembra 1911, št. 58.519.

Odmera stanarine uradnikom, poduradnikom in služabnikom.

1. Temeljem določil §§ 6 (Točka 2) in 19 organizačnega statuta uprave državnih železnic se sporazumno s c. kr. finančnim ministrstvom dne 1. januarja 1911 odmeri stanarina na Dunaju uradnikom, poduradnikom in služabnikom avstrijskih državnih železnic takole:

a) Uradnikom:

5. službenega razreda 2050 K; 6. službenega razreda 1850 K; 7. službenega razreda 1700 K; 8. službenega razreda 1500 K; 9. službenega razreda 1200 K; 10. službenega razreda 950 K.

b) Poduradnikom:

V plačilnih stopnjah 3400, 3200, 3000 in 2800 kron 1100 kron; v plačilnih stopnjah 2600 in

2400 kron 900 kron; v plačilnih stopnjah 1800 in 1600 kron 700 kron; v plačilnih stopnjah 1400 in 1300 kron 600 kron; v plačilni stopnji 1200 kron 500 kron.

c) Služabnikom:

V plačilnih stopnjah 1800, 1700, 1600 in 1500 kron 700 kron; v plačilnih stopnjah 1400 in 1300 kron 600 kron; v plačilnih stopnjah 1200 in 1100 kron 500 kron; v plačilnih stopnjah 1000 in 900 kron 450 kron.

2. Temelj za vračunanje penzije, oziroma provizije stanarine tvori tudi v bodoče tista višina dunajske stanarine, ki je bila tudi do sedanjega povišanja stanarine merodajna.

3. Stanarina uradnikom, poduradnikom in služabnikom, ki ne stanujejo na Dunaju, se odmeri po dozdaj veljavnih tozadevnih odstotkih na podlagi novo odmerjene dunajske stanarine, kakor je navedena v § 1. tega odloka.

4. V tistih slučajih, ko presega vrednost kakemu uradniku, poduradniku ali služabniku nakazanega stanovanja višino do 1. januarja 1912 pristojne stanarine, se sme dotičniku za uporabo takega stanovanja kvečjemu odtegniti stanarina v znesku, ki mu je pristojal do 1. januarja 1912.

5. Če se po 1. januarju 1912 izpremeni oseba lastniku naturalnega stanovanja ali če se nakaže novo naturalno stanovanje, se odmeri stanovniška odškodnina v smislu določil odloka glede na odmero in vrednost naturalnih stanovanj ne glede v točki 4. navedenih omejitev, oziroma do popolne večine 1. januarja 1912 zvišane stanarine.

6. Določilo točke 5. se vporablja tudi, kadar se po 1. januarju 1912 premesti kak kraj v kak višji stanarinski razred.

7. Če se uslužbeni, ki so imeli dne 1. januarja 1912 naturalno stanovanje čez družino dosedanje stanarine, povišajo v službi ali napredujejo v višji plačilni razred in se jim to tudi zviša stanarina, se jim med uporabo takega stanovanja izplača vsaj razloček med višjim službenim razredom, oziroma plačilno stopnjo s staro (pred 1. januarjem 1912) in novo stanarino.

8. Na januar 1912 pripadli del stanarine se začetkom navedenega meseca posebej izplača.

Ugodnosti pri napredovanju služabnikov.

Železniško ministrstvo določa sporazumno s c. kr. finančnim ministrstvom od 1. januarja 1912 nadalje, da se vsakemu služabniku, katerega napredovalna razpredelnica zaostaja vsaj za pet let, eno leto za bodoči napredovalni obrok; tistim služabnikom pa, ki zaostajajo za deset let, pa tudi eno leto pri drugem obroku napredovanja v službi.

Tako okrajšana napredovalna doba se smatra za redno napredovalno dobo in se po obstoječih predpisih po potrebnih predpogojih enako rednemu napredovanju lahko skrajša ali pa podaljša.

Določila za stabiliziranje profesionistov.

Deloma se izpremene določila odloka dne 12. julija 1898, št. 29.221 in 5. aprila 1911, št. 1224, in se bo v bodoče pri definitivnem nameščenju profesionistov morala uporabljati sledeča načela:

1. Profesionisti, to je rokodelci, ki morejo v smislu § 14. obrtnega reda izkazati svojo usposobljenost z učenim izpričevalom, se nastanijo načelno pri uporabi njih rokodelstva z začetno plačo 1000 K in s sistemizirano stanarino.

Ne izpremeni se pa s tem razdelitev služabnikov v posamezne skupine plačilne razpredelnice.

Kadar presega povprečna zadnja dnevna plača višino definitivnih letnih dohodkov (plača in stanarina) več kakor 100 kron, se mora, kakor dozdaj, tudi v bodoče definitivno nastaniti v primerni višji plačilni stopnji.

2. Diferenčni zneski pod 100 kronami se vzravnavajo pri stabiliziranju profesionistov po nevračunljivih dokladah v višini diferenčnega zneska.

Dozdaj običajno vzravnanje diferenčnih zneskov nad 50 kron do dosege višje stopinje se opusti.

Vrednost službene obleke se več ne zaračuna v definitivne dohodke.

Profesionisti, ki se nahajajo še v plačilni stopnji 900 K, se 1. januarja 1912 pomaknejo v plačilno stopnjo 1000 K, ne da se vračuna doba v plačilni stopnji 900 K.

Za delavce.

V zvezi z odredbami v dobro definitivnega objekta državnih železnic se izboljša tudi stanje pri avstrijskih državnih železnicah zaposlenega delavstva. Pred vsem se krajnim razmeram primerno uredi temeljne plače, kakor se tudi

primerno izboljšajo ostale plače in se primerno vpoštevajo dalje službujoči delavci avstrijskih državnih železnic. Razven tega se bo uredilo napredovanje plač enotno za vse državne železnice.

Splošno se izboljšajo plače s 1. januarjem leta 1912.

Za tiste službene stroke, ki še nimajo delovnih redov, se le te izdajo, ko se prej začujejo delovski osrednji odbori in se tudi razširijo že obstoječi delovni redi.

Ko se izdajo delovni redi, se uredi tudi nadure in vprašanje o plačanih dopustih.

Ganglove interpelacije.

Odkar imamo plodovitega poslanca Gangla v Idriji, nas vsako leto osreči s kako interpelacijo v deželni zbornici. Prva leta se je jezil nad gerentom in deželno vlado, potem so prišle na vrsto Dežmanove proklete grablje, lani je »pegla« deželni odbor, ker bil dal podreti Kobalovo klet, letos je pa nekoliko ponižnejši: spravil se je nad rudniško ravnateljstvo, ker ima na svojih poslopih samonemške napise in noče na njegovo povelje ustanoviti obrt. šole za brezposelne dečke. Kar se tiče samonemških napisov se nam stvar ne zdi samo smešna, temveč neznano otročja, ker n. pr. kljub samonemškemu napisu na naši ljudski šoli v njej poučujejo slovenski učitelji v istem duhu kakor na vseh drugih šolah, in kljub nemškemu napisom na raznih delavnicah v njih slovenski delavci delajo — in to je glavno v današnjih političnih časih. Slično je z obrtno šolo. Rudniški erar je za Idrijo in najširšo okolico tak blagostan, da je skrajno ne-taktno spravljati take zadeve v deželno zbornico, ki spadajo v pisarno rudniškega predstojnika, kajti rudnik je privatna erarčna last, za katero se lahko zavzema državna zbornica, nimajo pa nobene besede deželni poslanci, posebno tak poslanec, ki v interpelacijah čez erar zabavlja, na drugi strani pa okoli ravnateljstva z raznimi prošnjami za svoje pristaše hodi. V interpelacijah se večinoma omenjajo stvari, ki so se javnosti v škodo ali krivico opustile, ustanovitve gori omenjene šole pa je popolnoma prosta volja idrijskega rudnika in se s takim interpeliranjem referente le vznevolji da na tozadevna vprašanja deželnemu odboru se odgovorili ne bodo. Samonemški napisi pa bodo v slovanskih krajih toliko časa dokler bo nemška večina v državni zbornici gospodarila, ko ta odstopi bodo pa sami od sebe izginili. Zadeva s samonemškimi napisi je samo otročja liberalna komedija. Idrija bi ne bila z dvojezičnimi napisi ne materijelno ne na zunaj bolj slovenska, kakor radi samonemških napisov in rudnik bolj nemški kakor je. Da čitatelj uvidi kako je stvar resna mu povemo, da ni še nobeden Ganglovih volilcev, pa tudi on ne, raztrgal nemško pisanega dekreta, ako mu je obljubljal lepo službo z mastno plačo.

K.

Teodora.

(Rumunska povest.)

Nekega zelo neprjetnega večera mesca novembra ji je prišel povedati jako neprijetno novico, mračno, kakor je bil mračen tisti jesenski večer. Potrkal je baron Andor na vrata sobe Teodore Vazili in ji povedal, da se bo oženil.

Ona je bila navadno kmečko dekle. Najlepša, najponosnejša med vaškimi krasoticami, ki so vse potomke Rimljanov, kar se jim še pozna naše dni. Videl jo je v vaški krčmi, ko je plesala in si kupil njeno naklonjenost s ponarejenimi, rdečimi biseri in z dišečim mazilom, ki je je kupil pri vaškem judu.

Pozneje seveda jo je baron obdaroval dragocenejše. Oblačila se je kakor kaka bojarka (plenkinja) in se vedno bolj navzela navad in razvad takozvanih olikanih ljudi. Zato jo je zadela baronova novica kakor zadene strela z jasnega neba. Sedela je v kotu na turškem naslonjaču v zlatom prepletenih turških čevljičkih in v rdečem, baržunastem dragocenem kožuhčku. V tej obleki je izgledal njen strog obraz z velikimi, temnimi očmi in lasmi še bolj demonično, kakor navadno.

V širokih rokavih sta bili skriti njeni ročici, njene noge so pa počivale na medvedovi koži. Strmela je nemo v barona, ne da bi odgovorila, niti preganila se ni. Otrpnela je, ko je mislila, da bo morala zapustiti prostore in da bo morala zopet postati kmetica.

»Bogulescu, ki sem ti ga izbral za moža, je najbogatejši kmet v vasi«, je nadaljeval baron, »dobila boš vse, kar boš potrebovala. Upam, da si dovolj pametna, Teodora.«

Obnašala se je res pametnejše, kakor je pričakoval baron. Ni tožila, ni grozila, nemo in udano je ubogala. Preponosna je bila, da bi mu kaj odgovorila. Ko se je baron nagnil in jo po-

ljubil na čelo, se je celo smehljala, a njen smeh je bil hladen, zaničljiv.

Šele ko jo je zapustil, je poskočila, hodila po sobi gori in doli, stopila k oknu in dolgo ogledovala jesensko pokrajino. Nato se je pa zgrudila pred Marijino podobo na kolena, plakala in goreče moljala.

× × ×

Bogulescu jo je vzel, ker mu je ženitev nesla. Dobila je lepo doto za tiste kraje in tiste čase, ko se je godila naša povest. Dva lepa konja, dve lepi kravi, petdeset ovac in tudi denarja, vsoto, ki jo je bil navajen baron zaigrati v eni noči, a ki se je zdela rumunskemu kmetu veliko premoženje.

Pri ženitovanju so se sicer norčevali »dobri« ljudje tako iz nje kakor tudi iz njega. »Mislila je, da postane baronica«, so govorili in se škodoželjno, kakor je to že navada, muzali, »zdaj bo pa ravnotako morala pasti svoje gosi, kakor vsaka druga«, njemu so se pa še bolj rogali, a Bogulescu je bil modrijan in se ni zmenil za to, kar so čebljali in blebetali predobri ženitovanjski prijatelji in prijateljice.

Ko je potapljal konja in kravi, se do sitega nagledal ovac in poljubil zlato in srebro, je vzel ženo, ne da bi bil zinil besedice. O ljubezni med njima ni bilo govora, še manj da bi bila spoštovala eden drugega. Srečen ta zakon ni bil in to tim manj, ker je kmalu nato pripeljal baron Andor iz glavnega mesta v svoj grad mlado, lepo ženo. Teodora je zdaj še bolj kot poprej pobešala ponosno svojo glavo in sklepala v obupu brez dela svoji roki.

Nihče teh trdih ljudi ni čutil, kol ko je trpela. Ni bifa več navajena težko delati in jesti težko kmečko hrano.

Tiho in trmasto je trpela, a gledela in sušila se je vsak dan bolj. Pozimi je cele dni presedela pri ognjišču, strmela v plamen in vedno le tako globoko premišljevala, kakor to ni navada pri kmečkih ljudeh.

Bogulescu je nekaj časa to mirno trpel, a spomladi, ko so pričeli orati in sejati in ko se Teodora še vedno ni oprijela nobenega dela, ga je minula potrpežljivost. Nekega lepega dne je izbruhnila njegova jeza proti Teodori. Bogulescu se je seveda opogumil prej z več čašami žganja, ker bi drugače ne bil dovolj pogumen, da bi se upal skregati z baronico, kakor so sploh nazivali v vasi njegovo ženo.

Prišel je nenadoma v hišo in pričel kričati: »Ali že misliš prenehati vedno spati? Ali že pričneš delati, ti lenoba ti, ali te bom moral na delo priganjati, kakor neumno živino?«

»Zdi se mi, da si pijan«, mu je odgovorila Teodora, ne da ga je pogledala.

Njen mož je šel proti njej in jo je hotel pretepati, a lotil se je neprave. Poskočila je kvišku in se mu zoperstavila s plamtečimi očmi, razburjenimi prsi in s stisnjenimi pestmi. Podobna je bila v tem trenutku lepi, divji roparici in prestrašil bi se jo bil še kdo, ki bi bil bolj pogumen, kakor Bogulescu.

Teodori se ni upal reči niti besedice več, a upal je, da ga kmalu oprostijo žene smrt, ker je vedno bolj venela in so že vsi trdili, da je jetična.

× × ×

Prišlo je pa drugače, kakor so pričakovali ljudje v vasi. Nekega dne so pripeljali Bogulescu mrtvega iz gozda. Ubila ga je velika smreka, ki jo je posekal za barona.

Po moževi smrti se je Teodora hipno izpremenila. Ni več sanjala, ni več lenarila, »baronica« je postala čez noč delavna, pridna in modra kmetica.

Sama je vodila odslej gospodarstvo, prva je šla na polje, zadnja prišla domov in delala za tri. Vaščani so jo le občudovali. Mislili so, da bo zdaj celo posestvo propadlo, a nasprotno, vse je cvetelo, polje je boljše rodilo, živina se je bolj redila, hiša in dvorišče sta izgledali prijaznejše in lepše, kakor ko je še živel Bogulescu.

Najbolj se je pa izpremenila Teodora sama. Ne le, da se je pomladila, marveč postala je močna in zdrava, njena lica so glede na svežost in rdečo barvo tekmovali z najmlajšo vaško lepoticco, njene oči so bolj žarele kakor kdaj prej.

Mlada vdova je kmalu slovela za najpridnejšo in najlepšo ženo. Prihajali so tudi snubači. Prijazna je bila z vsakim, a izjavila je, da noče nič več prodati svoje prostosti in da se drugič nič več ne omoži. Končno so jo pustili tudi snubači pri miru. Medtem ko so vsi mladi moške gledali za njo, kadar je šla ob nedeljah v cerkev, so se le vsi bali »lepega satana«, kakor so zdaj vsi nazivali Teodoro.

Razumela je gospodariti in ukazovati svojim ljudem. Gorje mu, ki jo ni ubogal ali ki je napravil, kar ni bilo prav. Ob takih trenutkih ni poznala nobene šale. Končno so smatrali njeno

posestvo za pobiljševalnico. Če kako dekle ali kak fant ni hotel slušati staršev in če se je izpridil, dali so ga v službo Teodori Bogulescu, ki je vkrotila v najkrajšem času še takega divjaka.

Tiste čase je bival baron Andor le malo časa na svojem veleposestvu. Baron in baronica sta živela pozimi na Dunaju ali v Parizu, poleti pa v kakih razkošnih toplicah. Kadar sta prišla domov, so jih ljudje le malo videli, ker nista zapuščala gradu in vrta. Baron Andor in Teodora se zato nista videla več let.

Čez noč se je pa govorilo, da je radi svoje razkošnosti baron zapravljal velik del svojega premoženja in da namerava zato ostati več let na svojem posestvu, da si zopet opomore.

Teodora je čula to novico, kakor se je zdelo ljudem, ne da bi se razburila. Ko pa sreča nekega dne barona na cesti, je zardela kakor makov cvet in močno ji je vtripalo srce. Jezdila je v mesto na sejem, ko ji je prijezdil nasproti. Pogledal jo je, izpoznal jo pa šele, ko je že odjezdila mimo njega.

»Teodora!« je zaklical.

Us'avila je konja in pogledala nazaj.

»Kaj želite?«

»Vprašati, kako se ti godi.«

»To Vas pač ne zanima.«

»Dobro izgledaš.«

»Hvala Bogu, zdrava sem.«

Govorila je čez ramo, z mrzlim smehom in ne da bi še čakala, je udarila po konju in odjezdila.

× × ×

Bodočo spomlad je izbruhnila vstaja. Rumunski kmetje, ki so se že večkrat uprli grajščakom in ki so bili vselej z oboroženo silo zopet podjarmljeni, so porabili splošno vstajo v Evropi (1848), da se oproste graščinskega jarma. Splošni vstaji so sledili krvavi izgredi. Možje, sposobni, da nosijo orožje, so hiteli v gore, kjer so večinoma pod vodstvom bivših roparjev ustanovili veliko čet. Po dolinah je divjala vojska. Napadali so gradove, pretepali, mučili in tudi morili graščinske uradnike in sluga, odnesli, kar so dobili in požigali gradove.

Baron Andor, ki je že prej odposlal svojo ženo v mesto, je ravno hotel zapustiti graščino, ko so se pojavili vstaši tudi na njegovem gradu. Poizkušal je pobegniti skozi vrt, a so ga vstaši dohiteli in ga vlekli nazaj na grajski dvor.

Medtem ko so vstaši ropali po gradu, so se posvetovali njih voditelji, kaj da naj store z baronom, ali naj ga pribijejo na vrata ali naj ga le pretepo.

Kar pride Teodora med nje.

»Kaj nameravate z gospodom?«, je vprašala.

»Maščevati se hočemo«, so odgovorili.

»Prepuščajte mi ga«, je zaklicala, »nobenemu ni napravil toliko krivic, kolikor jih je napravil meni. Kaznovati ga hočem, kakor zasluži.«

Vaški kmetje, ki so tudi pograbili orožje in se pridružili vstašem, so ji krohotalje pritrjevali.

»Ima naj ga! Dajmo ji ga!«, tako so govorili, »saj zanj bo to hujše, kakor če ga usmrtimo.«

»Vzemi ga! Tvoj je«, odloči glavni voditelj. Teodora je hitro zvezala baronu roki na hrbtu.

»Tako«, je mrmrala, »zdaj obhajajva midva ženitovanje.«

S pestjo ga je udarila po hrbtu in ga gnala pred sebo s šibo, ki jo je odlomila iz grma.

Andor je korakal pred njo s pobešeno glavo, nemo in obupno je strmел pred se. Znal je, da je izgubljen in da pri tej ženski ne opravi ničesar, če tudi prosi ali grozi. Kako le naj ji grozi? V

tem trenutku so gospodarili vstaši na deželi, kako li naj jo gane?

Ko ga je prignala pred svojo hišo, je obstal in rekel:

»Če me nameravaš usmrtiti, takoj me umori!«

»Ali si me ti takoj usmrtil?« ga je porogljivo vprašala. »Ne, počasi si me hotel moriti in da danes še živim, ni to tvoja zasluga. Umreti moraš, a počasi, ko si pretrpel vse tiste muke, ki si jih zadal meni, ti nečloveška zver.«

Pahnila ga je v kurji hlev, ki ga je zapahnila. Tu je ležal na slami, dokler niso odšli vstaši. Teodora je nato odprla vrata in mu ukazala, naj pride vun. Medtem, ko je pripeljal hlapec vola, je sama privlekla plug in je vpregla vanj Andorja.

Ni se upiral, znal je, da bi z odporom le poslabšal svoj položaj. Šlo mu je, da pridobi čas, upal je, da ga reši kak slučaj ali da se morebiti pojavijo vojaki.

Ko je vpregla vola poleg njega, je prišla uzdo in bič ter odšla na njivo. Hlapec ji je sledil.

Na njivi je stopil hlapec za plug, Teodora je pa vodila vola in barona. Kmalu se je zbrala radovedna množica, večinoma ženske in otroci, ki so gledali nenavadno oranje in smešili in psovali grajščaka.

Ko je orala Teodora še tri dni z baronom, so Andorja zapustile njegove moči. Četrty dan je, ko je vlačil plug, obstal:

»Ne morem več«, je godrnjal, »pri najboljši volji ne.«

Krepko ga je udarila z bičem, oral je nato nekaj časa in padel kmalu zopet na tla, a Teodora ni odnehala, zato je ustal in dokončal svoje dnevno delo.

Ko ga je hotela drugi dan zopet vpreči v plug, se je zgrudil na kolena in jo prosil milosti.

»Sem se li tebi jaz smilila?« mu je odgovorila. Mesto da bi se ji bil smilil, ga je samega brez vola vpregla v plug.

Ko je Andor izoral tri brazde, se je zgrudil. Teodora ga je hitro potegnila kvišku, a se je takoj zopet zgrudil.

»Usmiljenje, Teodora,« je stokal, nato se mu je na vdria kri iz ust.

Gledala ga je s tihim zadovoljnim smehom.

Padel je na črno grudo, ki jo je rdečila njegova kri.

»Umiram«, je stokal.

»To tudi moraš«, mu je odgovorila, »erkniti moraš kakor cerkne zver pod milim nebom, da ti Bog odpusti, kar si storil meni.«

»Zakaj me tako sovražiš?«

»Ker sem te preveč ljubila.«

Andor je globoko vzdihnil, nato je umrl.

Ko je ležal mrtev na tleh, ga je Teodora zadnjič pogledala, nato se povrnila počasi nazaj v hišo, kjer je nabila puško svojega rajnega moža in odrinila k vstašem.

Ko je bila končana velika vojska, je pripovedoval neki vstaš, ki se je povrnil k plugu, da je padla Teodora mrtva v nekem boju z vojaki. Zadel jo je kroglica.

Ljudje so to morali verovati, ker ni nihče ničesar več čul o njej.

(Konec.)

Ne pozabite, da je treba delati na vso moč za Vaše glasilo „Našo moč“. Čim več naročnikov, tem večji vpliv bo imelo Vaše glasilo.

Izmed dobrega najboljše

je in ostane

pravi : Franckov : kavini pridatek.

Odličen, najfinejši okus, lepa, temnorjava barva, velika izdatnost s njega posebne vrline. — Zahtevajte, prosimo, pri nakupu izrečno

pravi : Franck : s kavinim mlinčkom.

Splosno in vedno bolj priljubljena je pa tudi najboljša vseh žitnih kav, to je

Franckova Perl-ržena kava

v belosivih zavitkih.

Iz najboljših in najčistejših snovi napravljena odlikuje se Franckova ržena kava po svojem močnem, zrnati kavi enakem, dobrem okusu.

Poizkušnja z enim zavitkom Franckove rži Vas bo gotovo popolnoma zadovoljila.

Obe vrsti teh izdelkov lahko povsod dobite!

**Najboljša, najsigurnejša
prilika za štedenje!**

Denarni promet
I. 1910 čez 83 milijonov K.
Stanje vlog čez 21 milijonov K.
Lastna glavica
■ K 503.575.98. ■

Ljudska posojilnica

registr. zadruga z neomenjeno zavezo
Miklošičeva cesta 8
pritličje v lastni hiši nasproti
hotela „Union“ za franč. cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1 ure
pop. terjih obrestuje **4 1/2 %** brez kakega odbitka,
tako da prejme vložnik od vsakih
100 kron čistih 4.50 na leto.
Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Dr. Ivan Šusteršič, predsednik; Josip Šiška, stolni kanonik, podpred.; Odborniki: Anton Belac, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. Lj.; Fran Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl.; Anton Kobi, posest. in trg., Breg pri Borovni; Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani; Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani; Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani; Fran Leskovic, hišni posestnik in blag. „Ljudske posojil.“; Ivan Pollak ml., tov.; Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani; Gregor Šilbar, župnik v Rudniku.

Priporočajte povsod „Našo Moč“!

Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Hmetetza**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Kakovostni Pojasnila daje se brezplačno.

Priporočamo domačo trgovino z ob'ekami
Maček & Komp.

Franca Josipa cesta št. 3.
Založniki c. kr. priv. južne železnice.
Solidna postrežba! Znižane cene!

Bogata zaloga ženskih ročnih del in
zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol, LJUBLJANA
Mestni trg št. 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavic, nogavic,
otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov,
žepnih robcev, ovratnikov, zavratnic, volne,
bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

ANT. BAJEC, Ljubljana

cvetlični salon p. Trančo 2, vrtnarija Tržaška c. 34
izdeluje šopke, vence, trakove z napisi. To-
varniška zaloga vencev, prepariranih in
umetnih rastlin in cvetlic.
Zunanja naročila z obratno pošto. Brzjavlj.: Bajec, Ljubljana

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode, dečke
in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

I. VECCHIET

urar in draguljar, Ljubljana
Selenburgova ulica 7, nasproti glavne
pošte.

Sprejema popravila, izvršuje zlatarska dela
po naročilu. Kupuje ali zamenja z novimi
predmeti staro zlato in srebro, brilante, dija-
mante in druge bisere. — Zaloga precizij-
skih žepnih ur. — Postrežba točna in solidna.

Dežnike in solnčnike

domačega izdelka
najboljše kakovosti, pri-
poročata po najnižji ceni
slavnemu občinstvu

Josip Vdmar, tovarna dežnikov, Ljubljana Pred Škof jo št. 14
— Stari trg št. 4. — Prešernova ulica št. 4.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Iv. Buggenig,

sodarski mojster
Ljubljana, Cesta
na Rudolfovo že-
leznico šte. 5.
Priporočata svojo veliko sodov. Prevzema tudi vsa v
zalogo vsakovrstnih njegov stroko spada-
joča dela po najnižjih cenah. Solidno delo. Točna postrežba.

Ivan Jax in sin v Ljubljani.

Dunajska cesta 17
priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih

**voznih koles in
šivalnih strojev**

za rodbino in obrt.

A. Lukič

Slovenska
konfekcijska trgovina
za gospode, dame, dečke, deklice.
Ljubljana
Pred škofijo 19

Lekarna „Pri Kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti ž. ločnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospe-
šujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posinani prašek, proti oginjanju otrok in proti potenju nog,
škaflija 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, ste-
klenica 70 v.
„Sladin“ za otroke škaflija 50 v.
Tinkura za želodec, odvajalno in želodec krepljivo sredstvo
steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju, stekli 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v. in 4 krono 80 v.

A. Žibert, Ljubljana

Prešernova ulica

:: priporočata svojo ::

veliko zalogo čevljev

:: domačega izdelka ::

Pozor slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in pri-
poročljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-
novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

**Havre
New-York**

francoska prek morská družba

Veljavne vožne liste (Sifkarte) za francosko linijo čez Havre,
ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna
pojasnila, daje samo **ED. ŠMARD**
oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska
cesta št. 18 v novi hiši „Kmetke posojilnice“ nasproti gostilne
pri „Figovcu“.

TEOD. KORN

pokrivalec streh in klepar, vpeljalec strelododov ter instalater

vodovodov, LJUBLJANA, POLJANŠKA CESTA 8.
Priporočata se za izvrševanje vsakršnih kleparskih del ter pokrivanje
streh z angleškim, francoskim in tuzemskim skriljem z asbest-ce-
mentnim skriljem (Eternit) patent Hatschek z izbočno in ploščnato
opeko, lesno-cementno in strešno opeko. Vsa stavbinska in galan-
terijska kleparska dela v priznani solidni izvršitvi.